

ลักษณะทางประชากรและช่วงระยะเวลาของการมีบุตร

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับช่วงระยะเวลาของการมีบุตรพบว่า นอกเหนือจากปัจจัยทางด้านชีววิทยาแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายด้านซึ่งทำให้อายุและระยะเวลาการมีบุตรแตกต่างกัน จึงน่าสนใจที่ศึกษาว่าสตรีไทยมีแนวโน้มในการเว้นระยะเวลามีบุตรอย่างไร สตรีไทยนิยมมีบุตรทันทีที่ทำการสมรสหรือไม่ ในการศึกษารังนี้ จะพิจารณาเฉพาะปัจจัยทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจกับลักษณะของการเว้นช่วงระยะเวลามีบุตรของสตรีไทยในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้านตามลำดับ ลักษณะทางประชากรที่จะนำมาศึกษาในที่นี้ คืออายุของสตรี ลำดับที่ของบุตร จำนวนบุตรที่ต้องการ ความต้องการเพศของบุตรและประสพการณ์เกี่ยวกับการสูญเสียบุตร

ก. อายุ

อายุเป็นปัจจัยทางด้านประชากรที่มีความสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาของการมีบุตรโดยตรง^๑ กล่าวคือ ระยะเวลาของการมีบุตรจะเพิ่มขึ้นตามอายุของมารดา สตรีที่มีอายุน้อยกว่าระยะเวลาการมีบุตรก็จะสั้น และสตรีที่มีอายุมากช่วงระยะเวลาของการมีบุตรมักจะยาวนาน ในสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการเว้นระยะเวลามีบุตรในนครชิคาโก^๒ พบว่า สตรีที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๒๐ ปีมีการเว้นระยะเวลามีบุตรสั้นมาก และช่วงระยะเวลาการมีบุตรจะเพิ่มขึ้นตามอายุ จนกระทั่งเมื่ออายุประมาณ ๓๕ ปี ระยะเวลาของการมีบุตรจึงจะสั้นลงอีก ซึ่งปรากฏว่าในบรรดาสตรีที่มีอายุระหว่าง ๓๕ - ๔๔ ปี จะมีช่วงระยะเวลามีบุตรคล้ายคลึงกัน ส่วนสตรีที่มีอายุ ๔๕ ปีขึ้นไปจะเว้นระยะเวลามีบุตรนาน

^๑Visid Prachuabmoh, "Patterns of Child Spacing in Metropolitan Chicago," (unpublished master's dissertation, Dept. of Sociology, University of Chicago, p. 20)

^๒Visid, Ibid.

มาก และจากการศึกษาแนวโน้มและความแตกต่างในช่วงของการเว้นระยะเวลามีบุตรของสตรีอเมริกัน^๓ พบว่าช่วงระยะเวลาของการมีบุตรโดยเฉลี่ยในกลุ่มสตรีที่เกิดระหว่างปี ๑๙๑๖ - ๑๙๔๐ จะสั้นกว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่เกิดระหว่างปี ๑๙๑๖ - ๑๙๖๐

สำหรับการศึกษารุ่นนี้ พบว่ากลุ่มสตรีที่อายุน้อยมีบุตรดี และสตรีที่อายุมากมีบุตรห่าง จะเห็นว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้นปรากฏในตารางที่ ๑ ตารางที่ ๒ และตารางที่ ๓ ซึ่งแสดงมีชัยฐานและอัตราส่วนรอยของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรสามคนแรก และช่วงระยะเวลาที่มีบุตรสองคนหลัง มังจัวแนกตามอายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร จะเห็นว่าสตรีในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี มีบุตรในช่วงระยะเวลาสั้นที่สุด และในกลุ่มอายุสูงขึ้นไป ช่วงระยะเวลาของการมีบุตรจะเพิ่มตามวัย การที่สตรีอายุน้อยมีบุตรคนแรกในช่วงระยะเวลาสั้นกว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนต่อ ๆ ไป อาจเป็นเพราะสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

ประการที่หนึ่ง สตรีที่อายุน้อยส่วนใหญ่จะให้กำเนิดบุตร เป็นครั้งแรก ซึ่งปกติช่วงระยะเวลาตั้งแต่ทำการสมรสจนกระทั่งให้กำเนิดบุตรคนแรกจะสั้นกว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนต่อ ๆ ไป เนื่องจากหลังการคลอดบุตรจะมีระยะเวลาที่สตรีไม่มีประจำเดือนอยู่สักหนึ่งและเมื่อมีประจำเดือนแล้วในระยะ ๒ - ๓ เดือนแรก เป็นระยะที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ เนื่องจากสาเหตุเกี่ยวกับปัจจัยทางสรีรวิทยา ทำให้ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนต่อ ๆ ไปนานกว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนแรก

ประการที่สอง กลุ่มสตรีที่ภรรยาตั้งครรภ์ก่อนการสมรส จะทำให้ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรสั้น ซึ่งปกติแล้วหนุ่มสาวในสภาพสังคมปัจจุบันจะเลื่อนระยะเวลาการสมรสออกไป เพื่อเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพที่เป็นหลักแหล่ง เว้นเสียแต่จะได้มีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นก่อน

^๓ Pascal K. Whelpton, Arthur A. Campbell and John E. Patterson, "Trends and Differentials in Timing and Spacing of Births, "Fertility and Family Planning in the United States" (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1966), pp. 305 - 306.

ตารางที่ ๑ มีชัยฐานะและอัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรจำแนกตามลำดับที่ของบุตร และอายุของสตรี
ของใต้เท้าเน็คบุตร

ลำดับที่ของบุตรและอายุ ของสตรีขณะใต้เท้าเน็ค บุตร	มีชัยฐานะ (เดือน)	ช่วงระยะเวลาที่มีบุตร (เดือน)					รวม
		๑ - ๑๑	๑๒ - ๒๓	๒๔ - ๓๕	๓๖ - ๔๗	๔๘ - ๕๙	
บุตรคนพี่							
ทุกอายุ	๑๕.๕๖	๔๑.๔	๓๕.๓	๑๖.๕	๔.๘	๔.๘	๑๐๐.๐(๑๐๔๔)
๑๕ - ๑๙	๑๕.๘๘	๔๑.๔	๓๖.๗	๑๓.๖	๖.๑	๓.๖	๑๐๐.๐(๑๐๔๔)
๒๐ - ๒๔	๑๕.๖๕	๔๐.๑	๓๕.๘	๑๕.๐	๘.๖	๓.๕	๑๐๐.๐(๑๐๓๓)
๒๕ - ๒๙	๑๖.๔๕	๓๙.๒	๓๕.๘	๑๖.๖	๕.๔	๒.๘	๑๐๐.๐(๑๐๓๖)
๓๐ - ๓๔	๑๖.๕๐	๕๐.๐	๑๖.๗	๑๓.๓	๓.๑	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๑๐๐)
๓๕ - ๓๙	-	-	-	-	-	-	(๔)
๔๐ - ๔๔	-	-	-	-	-	-	-
บุตรคนที่สอง							
ทุกอายุ	๒๕.๕๘	๘.๑	๓๙.๘	๓๐.๑	๑๕.๕	๕.๕	๑๐๐.๐(๘๙๓)
๑๕ - ๑๙	๒๐.๕๘	๑๐.๑	๕๕.๗	๒๕.๐	๗.๖	๓.๕	๑๐๐.๐(๗๙)
๒๐ - ๒๔	๒๕.๕๘	๙.๒	๓๘.๓	๓๑.๗	๑๕.๑	๖.๖	๑๐๐.๐(๕๕๕)
๒๕ - ๒๙	๒๖.๕๘	๖.๓	๓๖.๐	๓๑.๑	๑๖.๖	๖.๗	๑๐๐.๐(๓๐๐)

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

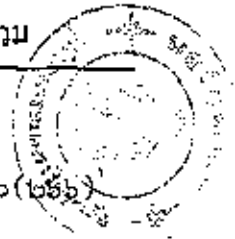
ลำดับของบุตรและอายุ ของสตรีขณะให้กำเนิด บุตร	มีครรภ์ (เดือน)	ช่วงระยะเวลาคลอด (เดือน)					รวม
		๐ - ๑๑	๑๒ - ๑๓	๑๔ - ๑๕	๑๖ - ๑๗	๑๘ +	
๓๐ - ๓๔	๓๘.๕๐	๖.๙	๒๒.๕	๑๓.๖	๑๓.๖	๓๖.๓	๑๐๐.๐(๕๕)
๓๕ - ๓๙	๓๕.๕๘	-	๒๗.๑	๓๐.๘	๓.๓	๓๘.๕	๑๐๐.๐(๑๓)
๔๐ - ๔๕	-	-	* ก	-	-	* ก	* ก (๔)
บุตรคนที่สาม							
ทุกอายุ	๒๙.๐๗	๕.๑	๒๘.๔	๕๐.๐	๑๓.๕	๙.๙	๑๐๐.๐(๔๘๐)
๑๕ - ๑๙	๓๐.๐๐	๑.๙	๒๘.๑	๕๐.๐	๒๑.๕	๘.๖	๑๐๐.๐(๒๑๐)
๒๐ - ๒๔	๒๙.๐๓	๖.๗	๒๓.๐	๓๘.๙	๑๖.๘	๑๐.๖	๑๐๐.๐(๕๐๓)
๒๕ - ๒๙	๒๓.๕๒	๕.๓	๓๕.๖	๓๙.๓	๑๒.๘	๙.๕	๑๐๐.๖(๑๑๓)
๓๐ - ๓๔	๓๑.๕๘	-	๓๐.๘	๓๐.๘	๓๐.๘	๗.๖	๑๐๐.๐(๑๓)
๓๕ - ๓๙	-	* ก	-	* ก	-	-	* ก (๗)
๔๐ - ๔๕	-	-	-	-	-	-	-

* ก ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๕

ตารางที่ ๒

มัชฌิมฐานและอัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนรองสุดท้าย จำแนกตามลำดับที่ของการตั้งครรภ์ซึ่งได้แก่เนคบุตรคนรองสุดท้ายและอายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร

ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ และอายุของสตรีขณะให้ กำเนิดบุตร	มัชฌิมฐาน (เดือน)	ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนรองสุดท้าย (เดือน)					รวม
		๐ - ๑๑	๑๒ - ๒๓	๒๔ - ๓๕	๓๖ - ๔๗	๔๘ +	
<u>ลำดับที่ ๑ - ๓</u>							
ทุกอายุ	๒๒.๖๔	๑๗.๗	๓๖.๕	๒๒.๘	๑๓.๖	๔.๘	๑๐๐.๐ (๒๖๖)
๑๕ - ๑๙	๑๗.๖๕	๒๕.๐	๕๐.๐	๑๘.๗	๖.๒	-	๑๐๐.๐ (๓๒)
๒๐ - ๒๔	๒๒.๑๖	๑๕.๗	๕๐.๕	๒๕.๖	๑๓.๒	๕.๙	๑๐๐.๐ (๑๒๑)
๒๕ - ๒๙	๒๘.๑๐	๑๘.๓	๒๙.๖	๒๕.๓	๑๘.๑	๑๒.๗	๑๐๐.๐ (๗๑)
๓๐ - ๓๔	๓๐.๐๐	๑๗.๑	๒๕.๗	๑๘.๓	๑๘.๓	๒๘.๐	๑๐๐.๐ (๓๕)
๓๕ - ๓๙	๓๕.๘๓	๑๖.๗	๑๖.๗	๑๖.๗	๓๓.๓	๑๖.๗	๑๐๐.๐ (๖)
๔๐ - ๔๔	-	-	* ๗	-	-	-	* ๗ (๑)
<u>ลำดับที่ ๔ - ๖</u>							
ทุกอายุ	๒๘.๘๘	๕.๗	๒๗.๓	๓๖.๘	๑๘.๑	๑๓.๖	๑๐๐.๐ (๕๗๑)
๑๕ - ๑๙	-	-	* ๗	* ๗	-	-	* ๗ (๔)
๒๐ - ๒๔	๒๗.๘๐	๖.๗	๓๐.๗	๕๐.๐	๑๘.๗	๘.๐	๑๐๐.๐ (๗๕)

ตารางที่ ๒

(ต่อ)

ลำดับของการตั้งกรรม และอายุของสตรีขณะให้ กำเนิดบุตร	มีครรภ์ (เดือน)	ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรจนรอดสุดท้าย (เดือน)					รวม
		๐ - ๑๑	๑๒ - ๒๓	๒๔ - ๓๕	๓๖ - ๔๗	๔๘ +	
๒๕ - ๒๙	๒๘.๖๖	๕.๔	๓๐.๕	๔๐.๐	๑๕.๓	๘.๙	๑๐๐.๐(๒๐๓)
๓๐ - ๓๔	๓๖.๘๖	๒.๖	๒๓.๘	๓๓.๘	๒๖.๕	๑๗.๒	๑๐๐.๐(๑๕๑)
๓๕ - ๓๙	๔๖.๐๐	๕.๗	๑๑.๔	๓๑.๔	๒๐.๐	๓๑.๕	๑๐๐.๐(๓๕)
๔๐ - ๔๔	-	-	-	-	* ๗	* ๗	* ๗(๓)
ลำดับที่ ๓							
ทุกอายุ	๕๙.๓๑	๗.๔	๒๘.๕	๓๑.๕	๒๐.๖	๙.๕	๑๐๐.๐(๒๕๓)
๑๕ - ๑๙	-	-	-	-	* ๗	-	* ๗(๑)
๒๐ - ๒๔	๓๐.๐๐	๒๐.๐	๒๐.๑	๒๐.๑	๒๐.๑	๒๐.๑	๑๐๐.๐(๕)
๒๕ - ๒๙	๒๖.๓๐	๗.๑	๕๐.๐	๑๔.๓	๒๕.๐	๓.๖	๑๐๐.๐(๒๘)
๓๐ - ๓๔	๒๗.๒๔	๑๑.๑	๒๙.๖	๓๔.๒	๑๘.๕	๖.๕	๑๐๐.๐(๑๐๘)
๓๕ - ๓๙	๓๐.๕๔	๔.๒	๒๔.๕	๓๗.๒	๑๙.๑	๑๔.๙	๑๐๐.๐(๙๔)
๔๐ - ๔๔	๓๑.๐๐	-	๕๙.๕	๓๕.๓	๒๓.๘	๑๑.๘	๑๐๐.๐(๑๗)

ตารางที่ ๓ มัธยมศึกษาและอัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้าย จำนวนตามลำดับที่ของการตั้งครรภ์ซึ่งให้กำเนิดบุตรคนสุดท้าย และอายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร

ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ และอายุของสตรีขณะ กำเนิดบุตร	มัธยมศึกษา (เดือน)	ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้าย (เดือน)					รวม
		๐ - ๑๑	๑๒ - ๒๓	๒๔ - ๓๕	๓๖ - ๔๗	๔๘ +	
<u>ลำดับที่ ๑ - ๓</u>							
ทุกอายุ	๒๖.๔๖	๑๑.๑	๓๓.๗	๒๕.๑	๑๔.๘	๑๕.๓	๑๐๐.๐ (๓๕๘)
๑๕ - ๑๙	๑๗.๐๐	๒๘.๐	๔๘.๐	๒๐.๐	๔.๐	--	๑๐๐.๐ (๒๕)
๒๐ - ๒๔	๒๒.๗๖	๑๓.๖	๔๐.๕	๒๗.๓	๑๓.๒	๕.๘	๑๐๐.๐ (๑๒๑)
๒๕ - ๒๙	๒๗.๘๘	๘.๗	๓๑.๘	๒๖.๖	๑๘.๕	๑๓.๗	๑๐๐.๐ (๑๒๘)
๓๐ - ๓๔	๓๖.๑๘	๘.๕	๒๖.๐	๒๓.๗	๖.๘	๓๘.๕	๑๐๐.๐ (๕๘)
๓๕ - ๓๙	๔๒.๑๐	--	๒๖.๑	๑๗.๘	๒๖.๑	๓๐.๘	๑๐๐.๐ (๒๓)
๔๐ - ๔๔	๔๗.๘๘	--	๒๘.๖	๑๘.๓	๔๒.๘	๑๘.๓	๑๐๐.๐ (๗)
<u>ลำดับที่ ๔ - ๖</u>							
ทุกอายุ	๓๑.๐๖	๕.๑	๒๖.๕	๓๘.๑	๑๘.๐	๑๖.๓	๑๐๐.๐ (๔๗๖)
๑๕ - ๑๙	--	--	--	--	--	--	---
๒๐ - ๒๔	๒๔.๖๗	๑๓.๐	๓๘.๘	๓๘.๑	๘.๗	๕.๓	๑๐๐.๐ (๒๓)

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

ลำดับโครงการคงครม และอายุของสตรีชตะไทย กำเนิดบุตร	มีชัยฐาน (เดือน)	ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรจนสุดท้าย (เดือน)					รวม
		๐ - ๑๑	๑๒ - ๒๓	๒๔ - ๓๕	๓๖ - ๔๗+ ๔๘		
๑๕ - ๒๕	๒๖.๘๐	๖.๘	๓๓.๖	๔๑.๑	๑๓.๗	๔.๘	๑๐๐.๐(๑๕๖)
๒๐ - ๓๕	๓๑.๖๘	๑.๗	๒๐.๗	๓๘.๙	๑๑๗.๐	๑๘.๖	๑๐๐.๐(๑๘๘)
๓๕ - ๓๘	๔๐.๑๒	๔.๒	๗.๓	๓๑.๒	๒๖.๐	๓๑.๒	๑๐๐.๐(๙๖)
๔๐ - ๔๔	๓๖.๓๙	-	๑๕.๘	๓๑.๖	๑๑.๖	๒๑.๐	๑๐๐.๐(๑๙)
<u>ลำดับที่ ๓</u>							
<u>ทุกอายุ</u>	๒๖.๗๕	๓.๗	๔๗.๓	๒๕.๘	๑๔.๒	๙.๑	๑๐๐.๐(๓๕๓)
๑๕ - ๑๙	-	-	-	-	-	-	-
๒๐ - ๒๔	-	-	๑๐๐.๐	-	-	-	๑๐๐.๐(๙)
๒๕ - ๒๙	๑๘.๘๓	-	๘๗.๙	๖.๑	๔.๕	๑.๕	๑๐๐.๐(๖๖)
๓๐ - ๓๔	๒๑.๘๔	๒.๘	๕๓.๕	๒๐.๗	๑๑.๐	๗.๕	๑๐๐.๐(๑๐๖)
๓๕ - ๓๙	๓๐.๑๓	๖.๓	๒๕.๒	๓๖.๒	๒๑.๒	๑๑.๐	๑๐๐.๐(๑๒๗)
๔๐ - ๔๔	๓๓.๑๖	๕.๕	๑๕.๕	๔๖.๒	๑๗.๘	๒๐.๐	๑๐๐.๐(๙๕)

* หมายเหตุอย่างต่ำกว่า ๕

00105

ประการที่สาม คู่สมรสในวัยหนุ่มสาวมีความสัมพันธ์ทางเพศบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ ๒ - ๓ ปีแรกหลังจากที่ทำการสมรส ทำให้มีโอกาสตั้งครรถ์ได้เร็ว^๔

ประการที่สี่ การที่สตรีในวัยกลางคนมีบุตรในช่วงระยะเวลาอาจเป็นผลเนืองมาจากการใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิ เพราะโดยทั่วไปแล้วอัตราการใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิมีความโน้มเอียงที่จะเพิ่มขึ้นตามอายุและระยะเวลาของการสมรส

นอกจากนี้ อาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ล่วงเวลามีบุตรคนต่อไป อาทิเช่น การเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา การแท้ง การตายคลอด การแยกกันอยู่ของสามีภรรยา ซึ่งเนืองมาจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพหรือกิจการงาน หรือความเจ็บป่วย และอื่น ๆ

การเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา มีผลในการยืดระยะเวลาการตั้งครรถ์ครั้งต่อไป เนื่องจากระหว่างที่ให้นมแก่ทารกนั้น สตรีไม่มีประจำเดือน และในระยะต่อมาถึงแม้ว่าประจำเดือนจะมาตามปกติ แต่ก็ยังเป็นระยะที่ไม่สามารถตั้งครรถ์ได้ ซึ่งมีการประมาณไว้ว่า การเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาสตรีจะมีประจำเดือนเป็นปกติอีก โดยเฉลี่ยเป็นเวลา ๔ เดือนนับตั้งแต่ทำการคลอด แต่สำหรับกรณีที่ไม่ได้มีการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา สตรีจะมีประจำเดือนเป็นปกติในเวลาเพียง ๔ เดือน^๕ ซึ่งอาจเป็นผลทำให้สตรีที่ไม่ได้เลี้ยงทารกด้วยนมมารดามีโอกาสตั้งครรถ์ครั้งต่อไปได้เร็วกว่า ทำให้ช่วงระยะเวลามีบุตรสั้น

การแท้งและการตายคลอดเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ซึ่งทำให้ช่วงระยะเวลาของการมีบุตรยาวนาน ประมาณว่าการตายคลอดและการแท้งที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง จะดวงเวลาการมีบุตรคนต่อไป ๒๓ และ ๑๕ เดือนตามลำดับ^๖ ด้วยเหตุนี้สตรีที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการแท้ง และการตายคลอดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ช่วงระยะเวลาของการมีบุตรยาวนานกว่าสตรีที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการแท้ง และการตายคลอดเลย

^๔Visid, op.-cit., p. 20.

^๕Ibid., p. 11.

^๖Ibid., p. 13.

การแยกกันอยู่ของคู่สมรส เนื่องจากความเจ็บป่วย อาชีพ ธุรกิจการงาน หรือ ภัยเหตุสุดอย่างอื่น เป็นปัจจัยที่มีผลทำให้ระยะเวลาของการมีบุตรออกไป กล่าวคือ สตรีที่สามีอาศัยอยู่ในบ้านเป็นประจำ ช่วงระยะเวลาของการมีบุตรน่าจะดีกว่าสตรีที่สามี ไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้านเป็นประจำ

สำหรับการศึกษานี้ ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าการแยกกันอยู่ของคู่สมรสมีผลต่อการเว้นระยะเวลามีบุตรหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับการแยกกันอยู่ของคู่สมรสไม่ได้ถามถึงระยะเวลาที่คู่สมรสเริ่มแยกกันอยู่ ประกอบกับคู่สมรสที่แยกกันอยู่มีน้อยราย จึงไม่อาจกล่าวให้แน่นอนได้ว่า การแยกกันอยู่ของคู่สมรสมีผลต่อช่วงระยะเวลาที่มีบุตรอย่างไร

ข. ลำดับที่ของบุตร

โดยทั่วไปช่วงระยะเวลาตั้งแต่ทำกำการสมรสจนกระทั่งให้กำเนิดบุตรคนแรกจะสั้นกว่าช่วงระยะเวลาของการมีบุตรคนถัดไปแต่ละคน จากการศึกษาแนวโน้มในการเว้นระยะเวลาของการมีบุตรในบรรดาสตรีอเมริกัน^๕ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว ช่วงระยะเวลานับตั้งแต่ทำกำการสมรสจนกระทั่งคลอดบุตรคนแรกของสตรีที่เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๒๕ - ๑๙๒๘ ประมาณ ๒๒.๔ เดือน ส่วนช่วงระยะเวลาดังแต่ให้กำเนิดบุตรคนแรกถึงบุตรคนที่สองประมาณ ๓๓.๘ เดือน และช่วงระยะเวลาตั้งแต่คลอดบุตรคนที่สองจนกระทั่งคลอดบุตรคนที่สามประมาณ ๓๕.๓ เดือน และเมื่อพิจารณาการเว้นช่วงระยะเวลามีบุตรของสตรีที่เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๒๐ - ๑๙๒๔ ผลก็ปรากฏเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ช่วงระยะเวลานับตั้งแต่ทำกำการสมรสถึงคลอดบุตรคนแรกประมาณ ๒๔.๖ เดือน ส่วนช่วงระยะเวลาระหว่างที่คลอดบุตรคนแรกจนกระทั่งคลอดบุตรคนที่สองประมาณ ๓๔.๓ เดือน และระยะเวลาตั้งแต่คลอดบุตรคนที่สองถึงบุตรคนที่สามประมาณ ๔๐.๑ เดือน ในการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะช่วงระยะเวลามีบุตรของครอบครัวในนครชิคาโก^๖ พบว่า ช่วงระยะเวลามีบุตรคนแรกจะสั้นกว่าช่วงระยะเวลามีบุตรคนต่อไป มีข้อยกเว้นสองช่วงระยะเวลาที่นับตั้งแต่ทำกำการสมรสจนกระทั่งคลอดบุตรคนแรกเท่ากับ ๑.๓๘ ปี ตั้งแต่บุตรคนที่หนึ่งถึงคนที่สองเท่ากับ ๒.๐๑ ปี ในการศึกษาแนวโน้มและความแตกต่างในการเว้นระยะเวลามีบุตรของสตรีอเมริกัน^๗ พบว่า ระยะเวลานับตั้งแต่ทำกำการสมรสจนกระทั่งให้กำเนิดบุตรคนแรกโดยเฉลี่ยของสตรีที่เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๑๖ - ๑๙๒๐ และ ค.ศ. ๑๙๒๑ - ๑๙๒๕ ประมาณ ๓๐ เดือน และระยะเวลานี้จะลดลงเหลือประมาณ ๒๐ เดือน หรือน้อยกว่าในบรรดาสตรีที่เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๓๑ - ๑๙๓๕ และ ค.ศ. ๑๙๓๖ - ๑๙๔๐ ส่วนช่วงระยะเวลามีบุตรคนที่สอง คนที่สาม และคนที่สี่ ของสตรีที่เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๑๖ -

^๕ Wilson H. Grabill and Maria Davidson, "Recent Trends in Child spacing among American Women, "Demography, 1 (1964), 85.

^๖ Visid, op.-cit., p. 23.

^๗ Whelpton, Campbell and Patterson, op.-cit., p. 306.

๑๘๒๐ แต่ละช่วงจะนานประมาณ ๔๑ - ๔๖ เดือน ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรแต่ละคนที่กล่าว
ของสตรีที่เกิดในระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๓๑ - ๑๘๓๕ จะนานเพียง ๒ ใน ๓ ของช่วงระยะ
เวลาที่มีบุตรของสตรีที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๑๖ - ๑๘๒๐ และในกลุ่มสตรีที่เกิดระหว่าง
ปี ค.ศ. ๑๘๑๖ - ๑๘๔๐ จะมีช่วงระยะเวลาของการมีบุตรแต่ละคนสั้นกว่าช่วงระยะเวลา
มีบุตรของสตรีในกลุ่มอายุอื่น ๆ ถึงครึ่งหนึ่ง

จากการศึกษาแนวโน้มและความแตกต่างในการเว้นระยะเวลามีบุตรของสตรี
อเมริกัน^{๑๐} เช่นกัน พบว่า ช่วงระยะเวลาระหว่างที่ทำการสมรสและให้กำเนิดบุตรคนแรก
จะแตกต่างกันตามกลุ่มเศรษฐกิจและสังคม อาทิ เช่น สตรีผิวจะเว้นระยะเวลาที่ให้กำเนิด
บุตรคนแรกนานที่สุด โดยเฉลี่ยประมาณ ๓๒ เดือน ในกลุ่มสตรีผิวขาวที่อายุระหว่าง ๑๔ -
๓๕ ปี จะมีช่วงระยะเวลาที่ให้กำเนิดบุตรคนแรกโดยเฉลี่ยประมาณ ๒๔ เดือน ซึ่งร้อยละ
๕๐ เว้นระยะเวลาที่ให้กำเนิดบุตรคนแรกประมาณ ๑๕ เดือน หลังจากที่ทำกาสมรส ส่วน
ช่วงระยะเวลาของการให้กำเนิดบุตรคนที่สอง คนที่สาม และคนที่สี่ ของสตรีกลุ่มอายุต่าง ๆ
นี้ไม่มีความแตกต่างกันมากเช่นกับช่วงระยะเวลาของการให้กำเนิดบุตรคนแรก

สำหรับการศึกษานี้ ปรากฏว่า ช่วงระยะเวลานับตั้งแต่ทำการสมรสจนกระทั่ง
ให้กำเนิดบุตรคนแรก สั้นกว่าช่วงระยะเวลาดังกล่าวให้กำเนิดบุตรคนแรกจนกระทั่งให้กำเนิด
บุตรคนที่สอง และเรื่อย ๆ ไป กล่าวคือ ครึ่งหนึ่งของสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาให้
กำเนิดบุตรคนแรกในช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๑๔.๘๖ เดือน แต่ให้กำเนิดบุตรคนที่สองและ
คนที่สาม ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๒๕.๕๔ และ ๒๘.๐๘ เดือนตามลำดับ (ตารางที่ ๑)

เมื่อพิจารณาช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนรองสุดท้าย และคนสุดท้าย จำแนกตามลำดับ
ที่ของการตั้งครรภ์ ซึ่งให้กำเนิดบุตร และอายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร ดังปรากฏจาก
ตารางที่ ๒ และตารางที่ ๓ ตามลำดับ พบว่า กลุ่มสตรีที่ให้กำเนิดบุตรในลำดับที่ ๑ - ๓
ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนรองสุดท้าย และคนสุดท้าย มักเป็นช่วงสั้น ทั้งนี้เป็นเพราะบุตร
คนรองสุดท้าย และคนสุดท้าย เป็นบุตรคนที่ ๑ และคนที่ ๒ หรือคนที่ ๒ และคนที่ ๓ ซึ่ง

^{๑๐} Whelpton, op.-cit., pp. 322 - 324.

สตรีในกลุ่มอายุนี้ น่าจะใช้ให้กำเนิดบุตรคนแรกเป็นจำนวนมากกว่าบุตรคนที่ ๒ หรือคนที่ ๓ จึงทำให้เป็นช่วงระยะเวลาสั้น แต่สตรีที่ใช้กำเนิดบุตรในลำดับที่ ๔ - ๕ นั้น ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนรองสุดท้าย และคนสุดท้ายมักเป็นช่วงยาว อาจเป็นเพราะว่าบุตรคนรองสุดท้าย และคนสุดท้าย เป็นบุตรลำดับที่ถัดจากบุตรคนแรก ๆ จึงทำให้มีช่วงยาว และเป็นที่น่าสังเกตว่าสตรีที่ใช้กำเนิดบุตร ๘ คนหรือมากกว่า มีบุตรคนรองสุดท้ายและคนสุดท้ายในช่วงระยะเวลาสั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะสตรีเหล่านั้นมีภาวะเจริญพันธุ์สูง จึงทำให้มีการตั้งครรภ์บ่อยครั้ง และเว้นระยะเวลาที่มีบุตรกระชั้นชิด

ก. จำนวนบุตรที่ต้องการ

จำนวนบุตรที่ต้องการมีความสัมพันธ์กับการเว้นระยะเวลาของการมีบุตร^{๑๑} กล่าวคือ สตรีที่ต้องการครอบครัวขนาดใหญ่มีความโน้มเอียงที่จะเว้นระยะเวลาของการมีบุตรสั้นกว่าสตรีที่ต้องการครอบครัวขนาดเล็ก ตามหลักฐานปรากฏว่า สตรีที่ต้องการบุตรจำนวนมากจะใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิน้อยกว่าพวกที่ต้องการบุตรจำนวนน้อย เพื่อที่จะได้มีการตั้งครรภ์ก่อนไปเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และจะไม่ใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิใด ๆ หลังจากทำการสมรส หรือหลังจากที่ใช้กำเนิดบุตรคนหนึ่ง ๆ ขณะเดียวกับระยะเวลาที่มีบุตรที่กระชั้นชิดของสตรีที่ต้องการบุตรจำนวนมาก จะสะท้อนให้เห็นว่าการใช้วิธีป้องกันปฏิสนธิได้ผลน้อย และแทบจะไม่ได้ใช้วิธีการใด ๆ เพื่อระงับการมีบุตรเลย สำหรับในประเทศไทยตามรายงานผลการวิจัยโครงการอนามัยครอบครัวที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี^{๑๒} พบว่าจำนวนบุตรที่สตรีเหล่านั้นคิดว่าเหมาะสมที่สุด แตกต่างกันในกลุ่มอายุต่าง ๆ จึงทำให้สันนิษฐานว่าในบรรดากลุ่มสตรีที่ต้องการจำนวนบุตรไม่เท่ากันนั้น มีการเว้นระยะเวลามีบุตรแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่

^{๑๑} Westoff, Potter and Sagi, op.-cit., p. 56.

^{๑๒} อานอส เอส. ฮอลีย์ และ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, "การขยายตัวของครอบครัวและการวางแผนครอบครัวในอำเภอโพธาราม," การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทยครั้งที่สอง, (๑๑ - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๔), ๓๖๓ - ๓๖๕.

การศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างช่วงระยะเวลามีบุตรและจำนวนบุตรที่ต้องการ ทั้งตารางที่ ๔ จะเห็นว่าสตรีที่ต้องการบุตรจำนวน ๑ - ๓ คน ช่วงระยะเวลามีบุตรไม่แตกต่างจากช่วงระยะเวลามีบุตรของสตรีที่ต้องการบุตรจำนวน ๔ คน หรือมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาไม่สนใจหรือไม่ทราบเกี่ยวกับการเว้นระยะเวลามีบุตรเลยสักนิด ซึ่งเป็นเรื่องที่มีจะเหมาะสมอยู่ในประเทศด้อยพัฒนา เนื่องจากประชากรได้รับการศึกษาน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบท และเมื่อมีบุตรครบจำนวนตามที่ตนต้องการแล้ว ก็ปรารถนาที่จะหยุดมีบุตรต่อไปโดยการทำหมันหรือทำแท้ง^{๑๓}

---

^{๑๓}J. Mayone, Stycos, "Population Problems in Latin America," : A Hemispheric Perspective, Human Fertility in Latin America, (Ithaca, New York, Cornell University Press, 19๐8), p. 10.

ตารางที่ ๔ อัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้ายที่สั้นกว่า ๒ ปี* จำแนกตามลำดับที่ของการตั้งครรภ์ อายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตรและจำนวนบุตรที่ต้องการ

อายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตรและจำนวนบุตรที่ต้องการ	ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ซึ่งให้กำเนิดบุตรคนสุดท้าย		
	๑ - ๓	๔ - ๖	๗ +
<u>ทุกอายุ</u>			
๑ - ๓	๔๔.๘ (๒๓๔)	๓๒.๐ (๑๕๐)	๓๐.๒ (๕๓)
๔ +	๔๖.๘ (๘๘)	๒๕.๒ (๓๐๒)	๓๔.๐ (๑๘๘)
<u>อายุ ๑๕ - ๒๔</u>			
๑ - ๓	๕๘.๖ (๘๘)	๕๐.๐ (๘)	-
๔ +	๖๒.๘ (๓๕)	๕๐.๐ (๑๘)	*II (๑)
<u>อายุ ๒๕ - ๓๔</u>			
๑ - ๓	๓๕.๘ (๑๑๓)	๓๔.๘ (๑๑๕)	๔๓.๗ (๑๖)
๔ +	๔๐.๘ (๕๖)	๒๙.๑ (๒๐๓)	๔๐.๘ (๖๖)
<u>อายุ ๓๕ - ๔๔</u>			
๑ - ๓	๓๑.๘ (๒๒)	๑๘.๘ (๒๗)	๒๘.๓ (๓๗)
๔ +	๑๘.๓ (๗)	๑๑.๘ (๘๕)	๒๘.๘ (๑๒๗)

*II ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๕

"ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรที่สั้นกว่า ๒ ปี" ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงช่วงระยะเวลาที่มีบุตรที่ไม่เกิน ๒๓ เดือน ซึ่งปกติสตรีมักจะให้กำเนิดบุตรคนหนึ่ง ๆ ในระยะเวลาประมาณ ๑ ปี รวมทั้งระยะเวลาดังครรถ์ด้วย ถ้าสตรีใดให้กำเนิดบุตรในช่วงระยะเวลาที่ยาวกว่า ๒ ปีเป็นอัตราสูง ก็หมายความว่าสตรีนั้นมีบุตรห่างพอสมควร และเนื่องจากข้อมูลที่มีอยู่ไต่แยกระยะเวลาที่มีบุตรเป็นช่วงปี จึงไม่อาจทราบรายละเอียดมากกว่านี้

ง. ความต้องการเพศของบุตร

ในสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาเกี่ยวกับความนิยมเพศของบุตร^{๑๕} พบว่าความต้องการบุตรเพศใดเพศหนึ่งของคู่สมรสมีผลต่อขนาดของครอบครัว กล่าวคือเมื่อคู่สมรสยังไม่มีบุตรเพศที่ต้องการ ก็จะมีบุตรคนต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งล้มความต้องการ สำหรับประเทศไทยจากการศึกษาความต้องการมีบุตรเพิ่มของสตรีไทยในอำเภอโพธาราม^{๑๖} ปรากฏว่าสตรีที่ต้องการบุตรหญิงและบุตรชายจำนวนเท่า ๆ กัน หรืออย่างน้อยต้องการมีบุตรเพศละคน เป็นสตรีที่ปรารถนาจะมีบุตรเพิ่ม ดังนั้น ความต้องการมีบุตรเพศที่ต้องการน่าจะมีผลต่อช่วงเวลาที่มีบุตรด้วย

ตารางที่ ๕ แสดงอัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรที่สั้นกว่า ๒ ปีจำแนกตามอายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตรและเพศของบุตร พบว่าสตรีที่มีเฉพาะบุตรหญิงหรือบุตรชาย จะไม่เว้นระยะเวลาระหว่างบุตรแต่ละคนมากนัก แต่สตรีที่มีบุตรทั้งสองเพศเว้นระยะเวลามีบุตรมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่มีบุตรหญิงทั้งหมด ต้องการมีบุตรชายซึ่งสังคมทางเอเชียถือว่าบุตรชายเป็นผู้สืบสกุล และจะเป็นผู้หารายได้ให้แก่ครอบครัว หรือมีฉะนั้นอาจเป็นเพราะสตรีที่มีบุตรชายทั้งหมดต้องการมีบุตรหญิง เพราะแม้ว่าสังคมไทยจะให้ความสำคัญแก่บุตรชาย ขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกที่ว่าบุตรหญิงจะเป็นเพื่อนที่มีความรักช่วยทำงานบ้าน และดูแลน้อง ๆ ได้ดีเพราะบุตรหญิงมักใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในบ้าน แต่เนื่องจากสตรีที่ให้สัมภาษณ์ไม่มีความนิยมบุตรเพศใดเพศหนึ่งเด่นไป^{๑๖} ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของคู่สมรส จึงทำให้ช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่มีเฉพาะเพศหญิง หรือเฉพาะเพศชายมีลักษณะใกล้เคียงกัน

^{๑๕} Charles F. Westoff, Robert G. Potter, Jr. and Philip C. Sagi, "Age, Family Composition and Sex Preference," The Third Child (Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1963), pp. 207-208.

^{๑๖} Visid Prachuabmoh, "Factors Affecting Desire or lack of desire for additional progeny in Thailand," Sociological Contributions to Family Planning Research (University of Chicago, 1967), p. 375.

^{๑๖} Ibid.

ตารางที่ ๕ อัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้ายที่สั้นกว่า ๒ ปี จำแนกตามลำดับที่ของการตั้งครรภ์ อายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตรและความต้องการเพศของบุตร

อายุของสตรีที่ให้กำเนิดบุตร และเพศของบุตร	ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ซึ่งให้กำเนิดบุตรคนสุดท้าย		
	๑ - ๓	๔ - ๖	๗ +
<u>ทุกอายุ</u>			
บุตรชายทั้งหมด	๕๖.๘(๑๑๖)	๓๘.๘(๓๓)	๓๖.๘(๑๑)
บุตรหญิงทั้งหมด	๕๘.๘(๘๖)	๓๕.๑(๓๗)	๕๐.๐(๖)
บุตรทั้งสองเพศ	๓๐.๗(๑๕๐)	๓๘.๖(๓๘๘)	๑๘.๗(๒๘๕)
<u>อายุ ๑๕ - ๒๔</u>			
บุตรชายทั้งหมด	๖๗.๘(๕๕)	* ๗(๘)	-
บุตรหญิงทั้งหมด	๕๘.๕(๔๑)	* ๗(๑)	-
บุตรทั้งสองเพศ	๓๖.๖(๔๑)	๔๗.๑(๑๗)	* ๗(๑)
<u>อายุ ๒๕ - ๓๔</u>			
บุตรชายทั้งหมด	๕๐.๐(๕๘)	๔๑.๗(๒๘)	๔๐.๐(๕)
บุตรหญิงทั้งหมด	๔๑.๘(๕๓)	๓๓.๓(๒๗)	* ๗(๓)
บุตรทั้งสองเพศ	๒๗.๘(๕๐)	๓๐.๗(๒๘๐)	๓๘.๕(๘๑)
<u>อายุ ๓๕ - ๔๔</u>			
บุตรชายทั้งหมด	๒๖.๒(๕)	๓๐.๐(๕)	๓๓.๓(๖)
บุตรหญิงทั้งหมด	* ๗(๒)	๔๔.๘(๕)	* ๗(๓)
บุตรทั้งสองเพศ	๓๑.๖(๑๘)	๑๑.๘(๑๐๑)	๒๘.๘(๑๖๓)

* ๗ ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๕

จ. ประสพการณ์เกี่ยวกับการสูญเสียบุตร

คู่สมรสที่เคยมีบุตรเสียชีวิต มักจะต้องการมีบุตรอีกเพื่อทดแทนบุตรคนที่เสียชีวิตไป ดังนั้นช่วงระยะเวลาของการมีบุตรของสตรีที่มีประสพการณ์ เกี่ยวกับการสูญเสียบุตร จึงน่าจะสั้นกว่าช่วงระยะเวลาที่มีบุตรของสตรีที่ไม่เคยมีประสพการณ์เกี่ยวกับการสูญเสียบุตร เลย

ผลการศึกษารังนี้ ดังปรากฏในตารางที่ ๖ แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง ช่วงระยะเวลาที่มีบุตร และประสพการณ์เกี่ยวกับการสูญเสียบุตรในปีแรกของชีวิต กล่าว คือสตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิตมักจะมีบุตรในช่วงระยะเวลาที่ไม่แตกต่างไปจากช่วงระยะเวลา มีบุตรของสตรีที่ไม่เคยสูญเสียบุตรเลย ทั้งนี้จะเป็นไปได้ที่ว่า สตรีซึ่งมีบุตรจำนวนมาก จะต้องรับภาระในการเลี้ยงดู ดังนั้นเมื่อมีบุตรสูญเสียชีวิต จึงไม่ต้องการมีบุตรทดแทนบุตร คนที่เสียชีวิตไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำ เมื่อเป็น เช่นนี้ สตรีที่เคยสูญเสียบุตรหรือไม่ก็ตาม จะเว้นช่วงระยะเวลาที่มีบุตรที่ไม่แตกต่างกันนัก

ตารางที่ ๕ อัตราส่วนร้อยละของช่วงระยะเวลาที่มีบุตรคนสุดท้ายที่สั้นกว่า ๒ ปี จำแนกตามอายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตรและประสิทธิภาพในการสูญเสียบุตรในปีแรกของชีวิต

อายุของสตรีขณะให้กำเนิดบุตรและประสิทธิภาพในการสูญเสียบุตรในปีแรกของชีวิต	ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ ซึ่งให้กำเนิดบุตรคนสุดท้าย	
	๔ - ๖	๗ +
<u>ทุกอายุ</u>		
ไม่เคย	๒๖.๘(๓๐๘)	๓๕.๐(๑๐๐)
เคย	๒๖.๘(๑๕๖)	๓๖.๘(๑๘๓)
<u>อายุ ๑๕ - ๒๔</u>		
ไม่เคย	๖๑.๕(๑๓)	-
เคย	๓๓.๓(๘)	* ⁿ (๑)
<u>อายุ ๒๕ - ๓๔</u>		
ไม่เคย	๓๑.๘(๖๑๘)	๔๑.๗(๓๖)
เคย	๒๘.๖(๑๑๒)	๔๖.๒(๘๕)
<u>อายุ ๓๕ - ๔๔</u>		
ไม่เคย	๘.๘(๗๗)	๓๑.๒(๖๔)
เคย	๑๘.๓(๓๑)	๖๗.๘(๘๗)

*ⁿ ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๕